

TALEPAPIR

Det talte ord gælder
[Den 8. december, lokale 1-133, Sundheds- og Ældreudvalget]

Samrådsspørgsmål A

Ministeren bedes i forlængelse af bl.a. Alzheimerforeningens rapporter "Corona og livet med demens derhjemme" og "Kommuner forbyder ulovligt plejehjemsbeboerne at kramme deres nærmeste" svare på følgende spørgsmål:

- a. Hvad er ministerens kommentarer til, at den kommunale nedlukning har betydet varige skader hos borgere med demens, således at det fysiske helbred hos hver tredje er blevet forværret?
- b. Hvad er ministerens kommentarer til, at nedlukningen har ført til forøget ensomhed hos både borgere med demens og deres nære pårørende?
- c. Hvordan kan man arbejde mere målrettet på at opretholde en rimelig normal hverdag både i hjemmeplejen og i de kommunale demenstilbud og på plejehjemmene og plejecentrene, så man kan forhindre, at borgere med demens ikke bliver mere syge, og nære pårørende bliver totalt nedslidt, som følge af flere konflikter og manglende kommunale tilbud?
- d. Hvordan vil ministeren sikre, at ældres trivsel og grundlovssikrede ret til at modtage besøg i eget hjem tilsikres i forbindelse med de besøgsrestriktioner, der som følge af corona-smitten er udrullet på landets plejehjem og plejecentre?
- e. Hvordan kan pårørende til både til beboere på plejehjem og hjemmeboende borgere med demens og nære pårørende få samme testtilbud som de ansatte, så man kan imødegå evt. smitte?
- f. Hvordan kan man reducere antallet af forskellige medarbejdere, som en ældre sårbar borger er i kontakt med, så risikoen for smitte kan reduceres?

Tak for det, og jeg vil også sige mange tak. Ikke kun for det her samrådsspørgsmål, men også til Kirsten Normann fra SF for hele vejen igennem den her sundhedskrise og selvfølgelig have fokus på at gøre det, der skal til, men også have fokus på de konsekvenser og afbøde de konsekvenser og tage dem i opløbet, som de får for vores ældre medborgere og ikke mindst mennesker med demens. Og der bliver spurgt til at starte med fra Kirsten Normanns side til en af Alzheimerforeningens publikationer - her netop om deres undersøgelse og den kommer jeg ind på senere i min besvarelse, men eg vil lige starte med det, der er samrådsspørgsmål D. Så lidt mere det generelle billede på besøgsrestriktioner som følge af coronasmitten på landets plejehjem og plejecentre.

Og også i relation til det, som bliver begrundet her til slut. Nemlig den juletid vi står overfor.

Udgangspunktet er generelt, at der siden sommer har været åbnet op for besøg på plejehjem.

Men når det er nødvendigt for at forebygge eller inddæmme udbredelse af COVID-19, så kan Styrelsen for Patientsikkerhed udstede et midlertidigt påbud om besøgsrestriktioner eller besøgsforbud, når de vurderer, at der er behov for det og det har de jo vurderet mange steder i høj grad.

Desværre står vi nu i en situation, hvor smitten er så udbredt, at det netop har været nødvendigt at udstede en række af disse påbud om besøgsrestriktioner og besøgsforbud nogle steder også. I den forbindelse, der skal jeg understrege, at det er meget vigtigt, at der fortsat gøres alt, hvad der er muligt for ikke at få smittekæder ind på vores plejehjem. Det har, vil få og kan have fatale konsekvenser. Der er ingen tvivl om, at plejehjemsbeboere er en sårbar gruppe.

Men der er også opmærksomhed på, at kontakten med pårørende er så afgørende vigtig. Derfor vil jeg til start her ridse reglerne op. Jeg mener også, at vi har haft eksempler på, at flere forskellige ordførere - i flere forskellige sammenhænge også af nogle medier - har rejst eksempler på det man kan kalde overimplementering, hvor man nogle steder lokalt - formegentlig i bedste vilje - men altså i hvert fald har misforstået, eller på anden måde ikke har fulgt reglerne, men har overimplementeret. Altså strammet mere end reglerne siger. Så lad mig lige starte med at redegøre for reglerne:

- Selvom der er påbud, hvis der nu er påbud, så kan den nærmeste pårørende fortsat aflægge besøg i beboerens bolig, ligesom beboeren kan få besøg af familien i kritiske situationer.

Og så fra d. 15. november i år, der blev det muligt for Styrelsen for Patientsikkerhed som led i et påbud om besøgsrestriktioner at fastsætte, at beboerne kan modtage besøg i et indendørs besøgsrum af den nærmeste pårørende og to andre nære pårørende, dog maksimalt to besøgende ad gangen.

Derudover vil der som oftest være mulighed for besøg på udendørs arealer, ligesom hvis beboeren jo frit kan tage på besøg hos pårørende. Det gælder selvfølgelig også til jul. Jeg ved, at der også har været eksempler på, at det har også har været omfattet af forskellige lokale restriktioner, men det kan man altså naturligvis frit gøre også op til jul.

Der er altså gjort meget for at sikre, at beboeren stadig kan have kontakt med de pårørende. En kontakt, der er helt afgørende. Men jeg er opmærksom på som sagt, at der også er et ønske om fra flere forskellige steder, at reglerne lempes yderligere, men her er der meget vanskelige balancer, og det er dem, som samrådet her også handler om.

Jeg har inviteret COVID-følgegruppen til drøftelse af præcis de her besøgsrestriktioner til et møde i den her uge. Jeg glæder mig til at høre alle input i en grundig drøftelse herom.

I den drøftelse så er det også vigtigt, at vi erkender og gør os klart, at selvom der selvfølgelig er et kæmpe stor ønske fra både nogle organisationer og fra flere partier om en yderligere lempelse. Så viser de aktuelle tal ude fra vores ældrepleje og fra plejehjem, hvor hurtigt og hvor galt det kan gå. Nu vil jeg nævne to eksempler her. De tal jeg har, det er tal fra i går, så det er med forbehold for, at der kan have sket nye udviklinger det sidste døgn tid. Men i går, der har jeg tal fra Tårnby Kommune og plejehjemmet der, hvor der i går var 48 smittede beboere og 43 smittede medarbejdere. Jeg har også fået orienteret om, at der har været dødsfald blandt beboerne, men 48 beboere er smittede og 43 medarbejdere er smittede. Århus Kommune er et andet tilfælde. Et aktuelt eksempel på et plejehjem hvor 29 beboere er smittede. 29 beboere er smittede viser noget om, hvor utrolig hurtigt det går.

Den drøftelse med COVID-19 følgegruppen ser jeg frem til og er åben overfor alle gode forslag, der kan sikre, at der kan foregå kontakt og besøg, men altså også, at det foregår forsvarligt. Det er så drøftelser vi har i en tid, hvor der er i store dele af Danmark er en stigende smitte, men jo også i en tid, hvor vi er meget tæt på vaccinen, og vi kan se i medierne i dag, at de første britiske statsborgere – det er jo så den ældre målgruppe, som begynder at få de første vacciner. Det vil jo næsten ikke være til at bære, hvis vi i en tid, hvor smitten stiger, og vaccinen lige står for døren, men vi da mister kontrollen med smittekæderne ind i vores plejesektor. Det er jo et spørgsmål om kort tid, før vi begynder at vaccinere vores ældre. Det var indledningen.

Nu til de spørgsmål, der handler om Alzheimerforeningens undersøgelse af, hvordan hjemmeboende mennesker med en demenssygdom og deres pårørende har været påvirket af corona og nedlukningen i foråret.

Og tallene taler deres tydelige sprog. Omkring en tredjedel af de adspurgte har oplevet, at deres både fysiske og mentale helbredstilstand er blevet værre under nedlukningen i foråret.

Og det er meget alvorlige tal i undersøgelsen, og jeg tager det meget alvorligt, og jeg har kun grund til at fæste lid til undersøgelsen, og der er ikke noget, som tyder på, at der skulle være nogen fejl i den. Derfor er det alvorlige tal og alvorlige menneskeskæbner, som ligger bag de tal

I forvejen er mennesker med demens og deres pårørende jo en særligt udsatte gruppe, og de har så været ekstra hårdt ramt den her svære tid.

Det handler bl.a. om, at den vante struktur og de normale aktiviteter har været og stadig er forandrede. Det kan medføre helt sikkert utryghed, bekymring, og det kan også have negative konsekvenser for mennesker med demens – og det kan være opslidende for de pårørende. Det er vi nødt til at tage meget alvorligt.

Som bekendt stod vi jo den her ekstraordinær situation i foråret. Det gjorde det nødvendigt at give kommunerne midlertidige muligheder for at fravige rettigheder og forpligtelser bl.a. i forhold til afløsning, aflastning og praktisk hjælp i hjemmet.

Altså kommunerne fik dermed mulighed for at fravige deres forpligtelser, hvis man vurderede, at det var nødvendigt på baggrund af en samlet vurdering af kommunens samlede pleje- og personalekapacitet.

Og i den forbindelse, der er det vigtigt at understrege, at kommunerne hele tiden har skulle foretage en konkret og individuel vurdering af den enkelte borgers behov, inden der evt. blev truffet beslutning om at reducere hjælp eller tilbud til borgerne.

Og hvis hjælpen har været reduceret i en periode, så er det kommunens ansvar efterfølgende at sikre opfølgning på de borgere, der har fået reduceret deres hjælp.

Det gælder også hjemmeboende borgere med demens og deres pårørende, der under nedlukningen ikke har kunne gøre brug af tilbud som fx at komme på dag- og aktivitetscenter.

Og så med virkning fra 1. juli i år, der bortfaldt den midlertidige hjemmel, som altså gav kommunerne lov til at fravige de her forpligtelser under helt særlige kriterier. Og derfor vil jeg godt slå fast, at kommunerne har ikke længere mulighed for at fravige forpligtelser i serviceloven. Det har jeg også orienteret kommunerne om to gange, ligesom jeg har indskærpet i et brev til kommunerne, at kommunerne skulle tilbage på normalt serviceniveau efter d. 1. juli i år.

Og derfor kan vi allesammen have en klar forventning om, at kommunerne i dag leverer aflastning, afløsning og praktisk hjælp til de borgere og pårørende, der er visiteret til hjælp og aktiviteter.

Og det er også deres opgave at sørge for, at tilbuddene og aktiviteterne overholder regler og retningslinjer for forebyggelse af smitte.

Det betyder måske, at et dagcenter på et plejecenter vælger at holde lukket for at beskytte de ældre beboere mod smittespredning – men så skal kommunen sætte et andet tilbud til rådighed for demensramte og deres pårørende.

Og det er det hensyn, som kommunen er nødt til at balancere i forhold til hinanden - man kan ikke tale om enten eller. Enten trivsel eller sikkerhed. Begge dele er vigtige i det samlede billede.

Og det handler også om – som spørgeren er inde på – hvordan vores kommuner kan opretholde en så normal hverdag som mulig med aktiviteter og tilbud samtidig med, at der er fokus på at forebyggelse og smittestop.

Sundhedsstyrelsen har en række generelle anbefalinger til, hvordan hverdagen på både plejecentre og i hjemmeplejen kan organiseres, så smittespredning begrænses, og hvor en god og værdig hverdag for de ældre samtidig opretholdes.

Og herudover har Sundhedsstyrelsen udarbejdet inspirationsmateriale til personale i ældreplejen med forslag og idéer til samvær og aktiviteter under COVID-19 også aktiviteter for mennesker med demens.

Men der er ingen tvivl om, at uanset hvad, så vil en generel nedlukning af social kontakt i samfundet påvirke mange ældres og pårørendes trivsel og livskvalitet i en negativ retning.

Vi lavede i foråret en politisk aftale om initiativer for svækkede ældre i forbindelse med COVID-19.

Vi afsatte nogle midler til blandt andet frivillige foreninger og til at lave aflastende aktiviteter til pårørende til mennesker med demens

Der blev også afsat midler til Alzheimerforeningen til styrket oplysning og til individuel rådgivning af mennesker med demens og deres pårørende.

Og vi etablerede partnerskab på ældreområdet mod ensomhed. Det partnerskab har vi netop forlænget.

Og endelig satte vi midler af til at sikre plejehjemsbeboere mulighed for gode udendørsoplevelser under hensyntagen til sundhedsfaglige forsvarlige vilkår.

Og så har vi jo i november indgået en bred ensomhedsaftale om en fælles indsats mod ensomhed under COVID-19. Og afsat midler til en strakspulje, der skal understøtte aktiviteter og initiativer, der skal sikre bedre trivsel, herunder forebygge ensomhed.

I forhold til spørgsmålet om testtilbud til borgere med demens og deres nære pårørende, så har vi i Danmark opbygget et robust test-setup, der prioriterer test til personer med symptomer og nære kontakter til smittede samt bl.a. sårbare grupper.

Der er altså adgang til test for borgere, der af andre grunde ønsker at blive testet. Det kan være pårørende til borgere, der bor på plejehjem for eksempel. Men det er altså vigtigt at understrege samtidig, at test ikke kan og aldrig skal erstatte god hygiejne og fysisk afstand. Det er vores supervåben til forebyggelse af smittespredning.

Vi har den 30. juni indgået aftale med KL og Danske Regioner, om systematisk test af personale på plejehjem og i hjemmeplejen. For netop at forebygge, og opfange smitteudbrud på plejehjem før smittekæderne når for langt ind.

Men jeg kan konstatere, at der den seneste tid har været større smitteudbrud, det var jeg inde på tidligere og lige nu ses der en høj incidens af smitte med COVID-19 i nogle hovedstadskommuner.

Endelig spørges der til, hvordan antallet af medarbejdere omkring en sårbar borger kan reduceres, så risiko for smitte undgås. Mindre teams blandt andet.

Jeg er helt enig i, at det er noget, der bør være i fokus, både i den enkelte kommune og på plejecentrene. Og Sundhedsstyrelsen anbefaler også allerede i deres retningslinjer i dag for forebyggelse af smitte i henholdsvis hjemmeplejen og på plejehjem, at man på plejecentre og i hjemmeplejen organiserer hverdagen og plejedækningen, så den enkelte borger har så få kontakter som muligt. Jeg har den med her, men vi kan også oversende den til udvalget. De her vejledninger fra Sundhedsstyrelsen.

Der står i vejledningen om forebyggelse på plejecentre på side 12. Det er citat: ”Begræns så vidt muligt antallet af medarbejdere, der har kontakt med den enkelte borger.” Citat slut.

Og de er løbende blevet revideret, og den seneste version er fra 7. december 2020.

Så er det op til den enkelte kommune og plejecentrene, der jo bedst ved, hvordan præcis hverdagen kan organiseres så antallet af medarbejdere om den enkelte borger begrænses. Men jeg har selvfølgelig en forventning om, at man lokalt lever op til de retningslinjer, der kommer fra sundhedsmyndighederne ift. håndtering af COVID-19.

Tak for ordet.